

โรงละครแห่งชาติ

ความรุ่งเรืองแห่งศิลปวัฒนธรรม*

“ถ้าเราผ่านไปหน้าโรงละครแห่งชาติ และแหงนขึ้นไปชมหน้าจั่วหรือนำบัน ทานจะเห็นซุ้มเรือนไฟ และโดยเฉพาะด้านหน้าโรงละคร ซึ่งมีรูปปั้นพระพิฆเนศนั่งอยู่ในประภาคารด้วย นั่นคือประภาคาร รูปแบบเดียวกับรูปเรือนไฟที่ตีพิมพ์ลงหน้าปกหนังสือบทประพันธ์ของ ๆ ผนฯ ซึ่ง ๆ ผนฯ จะคงอยู่ คู่กรมศิลปากรและโรงละครแห่งชาติตลอดกาลนาน นั่นคือผลงานของงานที่ ๆ ผนฯ วารรูปแบบไว้”^๑

นายธนิต อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่องอธิบดีคนแรกของ กรมศิลปากร พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ เพื่อระลึกถึง ผลงานการสร้างโรงละครแห่งชาติที่ประสบความสำเร็จและเจริญรุ่งเรืองมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพลตรี หลวงวิจิตรวาทการ เป็นประธานกรรมการสร้าง โรงละครแห่งชาติคนแรก จึงได้จัดทำรูปซุ้มเรือนไฟ

ซึ่งเป็นตราสัญลักษณ์ประจำตัวของพลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ไว้ที่หน้าโรงละครแห่งชาติ

นาฏดุริยางคศิลป์ของชาติเป็นมรดกวัฒนธรรม ที่สำคัญและได้รับการอุปถัมภ์จากสถาบัน พระมหากษัตริย์ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐมาแต่ อดีตกาลกระทั่งทุกวันนี้ ทั้งศิลปะการแสดง ศิลปิน และบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยจะขอกกล่าวถึงเรื่องสำคัญ

* นางอัมไพวรรณ เดชะชาติ นักวิชาการดนตรีและดนตรีชำนาญการพิเศษ สำนักการสังคีต

^๑ กรมศิลปากร, *อธิบดีคนแรกของกรมศิลปากร พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ*, (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๓๕), ๓๒.

ที่เป็นองค์ประกอบของการแสดงนาฏดุริยางคศิลป์ ให้เกิดความสมบูรณ์รอบด้าน ก็คือ โรงละคร หรือ สถานที่รองรับศิลปินในการแสดงออกเรื่องศิลปะ ดังเช่นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอุปถัมภ์ศิลปะและศิลปินอย่างดียิ่ง อีกทั้งพระองค์เองทรงเป็น **ขัตติยศิลปิน** จึงทรงตระหนักว่าศิลปินต้องมีสถานที่แสดงออกซึ่งศิลปะต่างๆ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงโขนหลวงขึ้นในสวนมิสกวัน ใช้เป็นสถานที่แสดงโขน ละคร และดนตรีในราชสำนัก ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐบาลได้รับโอนกิจการโขนละครดนตรีจากสำนักพระราชวังมาอยู่ในสังกัดกรมศิลปากร เพื่อปฏิบัติหน้าที่บำรุงรักษาและส่งเสริมศิลปะด้านนี้สืบไป

กรมศิลปากรได้ดัดแปลงหอประชุมศิลปากรเดิม ซึ่งเป็นเรือนไม้ตั้งอยู่ทางด้านขวาของพระที่นั่งศิวโมกขพิมาน บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ให้เป็นโรงละครศิลปากร ในความคิดริเริ่มของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ โดยงบประมาณการสร้างส่วนหนึ่งจากทางราชการ และงบประมาณส่วนใหญ่จากการจำหน่ายบัตรเข้าชมละคร เรื่องเลือดสุพรรณ เป็นอาคารไม้หลังคามุงสังกะสีจึงจัดการแสดงได้ในเฉพาะฤดูแล้ง เพราะในฤดูฝนที่มีฝนตกจะทำให้เกิดเสียงดังจากน้ำฝนที่ตกลงมากระทบกับหลังคา ระหว่างนี้กรมศิลปากรได้พยายามแสดงความจำเป็นให้จัดสร้างโรงละครแห่งชาติ เพื่อเป็นที่แสดงศิลปะของชาติ และเป็นเกียรติยศศักดิ์ศรีแก่ประเทศชาติด้วย

ในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้อนุมัติให้มีการสร้างโรงละครแห่งชาติขึ้น ณ บริเวณที่ทำการของกระทรวงคมนาคมเดิม ตั้งอยู่หน้าโรงเรียนนาฏศิลป์ ซึ่งทางราชการได้มอบอาคารหลังนี้ให้กรมศิลปากรเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการสร้างโรงละครแห่งชาติขึ้น

มอบหมายให้พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นเป็นประธานกรรมการ (ประธานคนที่ ๑) ระหว่างการออกแบบก่อสร้างนั้นก็เกิดเหตุเพลิงไหม้ที่โรงละครศิลปากร เมื่อคืนวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๓ ประธานกรรมการก่อสร้างจึงได้เร่งรัดให้ดำเนินการโดยด่วน ซึ่งได้มีการทำพิธีวางศิลาฤกษ์ก่อสร้างเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้เจิมศิลาฤกษ์ และพลตรีหลวงวิจิตรวาทการเป็นผู้วางศิลาฤกษ์ ต่อมาเมื่อพลตรีหลวงวิจิตรวาทการถึงแก่อนิจกรรมแล้ว จอมพลถนอม กิตติขจร รองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการสร้างโรงละครแห่งชาติแทน (ประธานคนที่ ๒) เมื่อการก่อสร้างดำเนินไปจนจะแล้วเสร็จนั้น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ถึงแก่อนิจกรรม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจอมพลถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และให้ พันเอก พระยาศรีวิสารวาท เป็นประธานกรรมการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติแทน (ประธานคนที่ ๓) การดำเนินการก่อสร้างใช้เวลาประมาณ ๕ ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘ งบประมาณรวม ๕๖ ล้านบาทเศษ สถาปนิกผู้ออกแบบ คือ นายอิสสระ วิวัฒนานนท์ (หัวหน้ากองสถาปัตยกรรมกรมศิลปากร ในขณะนั้น) และดร.รชฏ กาญจนวงษ์ชัย เป็นวิศวกรผู้คำนวณแบบ ต่อมามีการแก้ไขปรับปรุงบางส่วนจึงได้มอบหมายให้ หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร เป็นสถาปนิกผู้ออกแบบ นอกจากตัวอาคารโรงละครแห่งชาติแล้ว ยังมีอาคารปีกโรงละครแห่งชาติทั้งสองด้าน (ปีกซ้าย ปีกขวา) เป็นอาคารมีหลังคาทรงไทยสูง ๕ ชั้น สถาปนิกผู้ออกแบบ คือ นายอิสสระ วิวัฒนานนท์ และวิศวกร คือ นายไพรัช ชูติกุล^๒

^๒ อัมไพวรรณ เดชะชาติ, “๕๐ ปีโรงละครแห่งชาติ : สถานที่จรรโลงศิลปะจากอดีตถึงปัจจุบัน,” **ศิลปากร** ๕๘, ๖ (๒๕๕๘): ๔-๑๕.

- ๑ พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ บริเวณเดิม
- ๒ บริเวณปัจจุบัน
- ๓ พิธีเปิด วันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๙

ภายในบริเวณโรงละครแห่งชาติมีพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ทำพิธีเจิมพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวันพิธีเปิดโรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งกรมศิลปากรได้มอบหมายให้กองหัตถศิลป์ (ปัจจุบันคือสำนักช่างสิบหมู่) ดำเนินการโดยมีนายสนั่น ศิลากรณ์ เป็นประติมากร นายพินิจ สุวรรณบุญย์ ออกแบบแท่นฐาน ประดิษฐานอยู่บริเวณมุมด้านทิศตะวันออก ต่อมาได้ย้ายไปประดิษฐานบริเวณใหม่ด้านข้างโรงละครแห่งชาติทิศตะวันออก (ตำแหน่งปัจจุบัน) เพราะมีความกว้างขวาง สวยงาม สะดวกในการประกอบพิธีต่าง ๆ ทั้งนี้ หม่อมเจ้าวงศานุวัตร เทวกุล องคมนตรี เสด็จแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีข้าราชการเข้าร่วมในพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๙ เพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงปกครองพระราชวังบวรสถานมงคล (วังหน้า) อันเป็นสถานที่ก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ และทรงสร้างคุณูปการด้านนาฏดุริยางคศิลป์ให้กรมศิลปากรได้อนุรักษ์ สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ข้าราชการและผู้เข้าร่วมพิธี

เสด็จ มาทรงเปิดโรงละครแห่งชาติ
เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๘

ความสำเร็จของการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ นอกจากคณะกรรมการก่อสร้างโรงละคร ซึ่งเป็นคณะทำงานที่ผลักดันแล้ว ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของคณะกรรมการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยมีพระราชวินิจฉัยแนะนำการก่อสร้างหลาย ๆ ประการ ทำให้การก่อสร้างมีความสมบูรณ์ขึ้นเป็นอันมาก

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรการแสดงนาฏศิลป์ไทย เนื่องในโอกาสเปิดโรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งนายธนิต อยู่โพธิ์ อธิบดีกรมศิลปากรในขณะนั้น ทูลเกล้าฯ ถวายระนาดฝรั่งแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มีรายการแสดงประกอบด้วย รำดอกไม้งเงินทอง ถวายพระพร ละครดีกดาบรพ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
ทอดพระเนตรการแสดงบัลเลต์

เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ตอนชุปสังข์ศิลป์ชัย และการแสดง
โขน เรื่องรามเกียรติ์ ชุดรามาวตาร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรการแสดง

โรงละครแห่งชาติ เป็นสถานที่สำคัญทาง
ประวัติศาสตร์ในการจัดการแสดงต้อนรับ
พระราชอาคันตุกะจากประเทศต่าง ๆ หรืองานสำคัญ
ซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์
ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรการแสดง
อยู่เนือง ๆ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณ และสิริมงคล
อย่างหาที่สุดมิได้

❀❀❀ ความสำคัญของโรงละครแห่งชาติ ❀❀❀

การแสดงนาฏศิลป์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พ.ศ. ๒๕๑๙

๑ ประชาชนชมการแสดงงานมหกรรมดนตรี พ.ศ. ๒๕๑๙

๒ ประชาชนเข้าแถวเพื่อบูชาเหรียญพระแก้ว พ.ศ. ๒๕๒๔

๓ การแสดงนาฏโยธวาทีตมกล พ.ศ. ๒๕๓๐

โรงละครแห่งชาติ เป็นสถานที่สำหรับแสดงออกทางศิลปะการแสดงทุกประเภทของศิลปิน เป็นสถาปัตยกรรมที่งดงาม แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองทัดเทียมนานาชาติประเทศที่มีการสร้างโรงละครแห่งชาติของตนเอง นอกจากส่งเสริมอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่การแสดงต่าง ๆ ภายในประเทศแล้วยังมีการแลกเปลี่ยนในระดับนานาชาติ ส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมไทยก้าวไกลในสายตาชาวโลกและสร้างสัมพันธไมตรีให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นด้วยมิติของวัฒนธรรม

นอกจากนี้ ยังได้บริการด้านสาธารณกุศล คือ สนับสนุนกิจกรรมหรือการแสดงของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งสถาบันการศึกษาและสถาบันอื่น ๆ โดยไม่มุ่งหวังผลกำไร ถือเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมหลายสาขา ทั้งสถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปกรรม วรรณกรรม ที่ได้บูรณาการกันอย่างลงตัวเหมาะสม

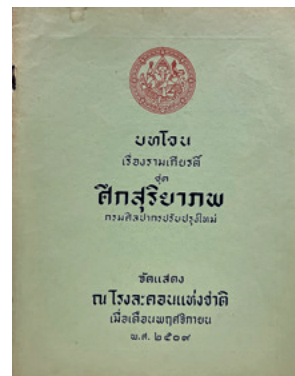
❀ การแสดงของกรมศิลปากร ❀

ตลอดระยะเวลาเกือบ ๖๐ ปีที่กรมศิลปากร ได้จัดการแสดงรูปแบบต่าง ๆ มีการพัฒนาและปรับปรุงองค์ประกอบของการแสดงเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ชม ไม่ว่าจะเป็นฉาก เทคนิคบนเวที แสง สี เสียง ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ที่เหมาะสม โดยให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ และการสืบทอดศิลปะการแสดงตามที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบูรพาจารย์ ตั้งแต่กรมมหรสพ อันเป็นสายการสืบทอดของกรมศิลปากร แม้ว่าได้สร้างสรรค์ ปรับปรุงขึ้นใหม่ ให้เข้ากับยุคสมัยก็ยังคงอนุรักษ์กระบวนการแสดงไว้อย่างครบถ้วน โดยมีบุคคลสำคัญในการสร้างการแสดงโขน ละคร ณ โรงละครศิลปากร ต่อเนื่อง

มาจนถึงโรงละครแห่งชาติ นับเป็นปูชนียบุคคลที่วางรากฐานศิลปะการแสดงทุกประเภทของกรมศิลปากร รายละเอียดดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในสูจิบัตรการแสดงซึ่งจัดพิมพ์เพื่ออธิบายที่มาของการแสดง เนื้อเรื่อง บท รายนามผู้แสดง บรรเลง ขับร้อง ผู้สร้าง และการโฆษณาให้ผู้ชมมีความรู้ความเข้าใจประกอบการแสดงในแต่ละครั้ง เป็นหลักฐานทางวิชาการที่ทรงคุณค่า สามารถสืบค้นองค์ประกอบการสร้างการแสดงได้อย่างครบถ้วน ดังตัวอย่างสูจิบัตรการแสดง ณ โรงละครศิลปากร และโรงละครแห่งชาติต่อไปนี้

สูจิบัตรการแสดงละคร เรื่องสุวรรณหงส์
ตอนกุ่มกณฑ์ถวายม้า
ณ โรงละครศิลปากร พ.ศ. ๒๕๐๒

สูจิบัตรการแสดงโขน ชุดสุริยาภพ
ณ โรงละครแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๙

ฉากผลงานนายโหมด ว่องสวัสดิ์ เรื่องพญามานอง
ณ โรงละครศิลปากร

ฉากประกอบการแสดง เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเพิ่มอรรถรสของการแสดง ผู้ออกแบบเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์อย่างดียิ่ง เพื่อสร้างฉากให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับเรื่องราว อีกทั้งส่งเสริมอารมณ์ของผู้แสดงให้เข้าถึง

บทบาทอย่างลงตัว รวมถึงสร้างอารมณ์ร่วมให้แก่ผู้ชมได้มีจินตนาการไปตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ฉากการแสดงในโรงละครแห่งชาติสำเร็จอย่างสวยงาม วิจิตรตระการตา เหมาะสมกับเนื้อเรื่องของการแสดง เพราะปูชนียบุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียงหลายท่านตาม

ฉากผลงานนายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์
เรื่องพระอภัยมณี ตอนหึงละเวง
พ.ศ. ๒๕๒๑ ณ โรงละครแห่งชาติ

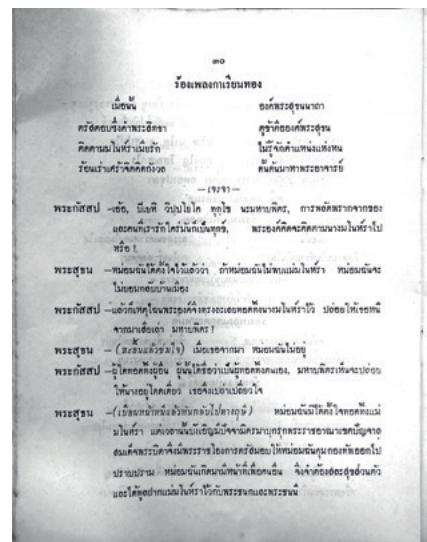
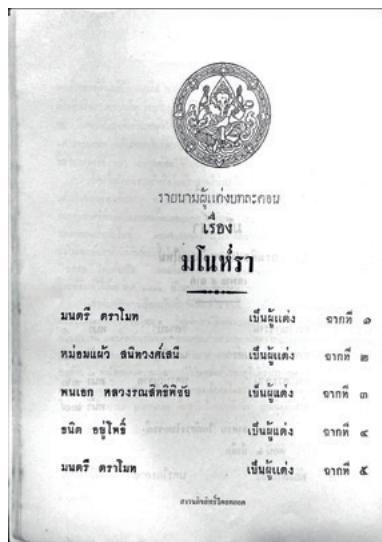
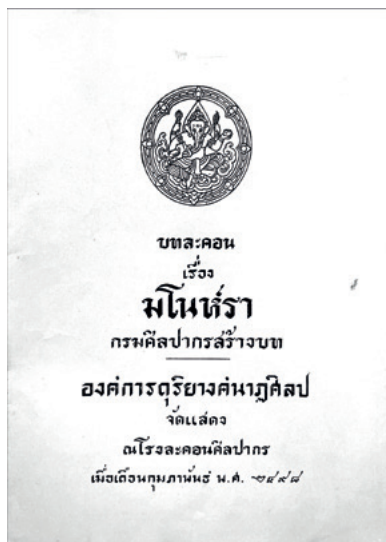

ฉากผลงานนายสุธี ปิ๋วรูปตร
เรื่องรามเกียรติ์ ตอนมัยราพนสะกดทัพ
พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ โรงละครแห่งชาติ

ประวัติศาสตร์การสร้างการแสดงของกรมศิลปากร
อาทิ นายโหมด ว่องสวัสดิ์ ศิลปินแห่งชาติ นายทวีศักดิ์
เสนานรงค์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร นายสุธี
ปิรวบุตร อดีตนายช่างศิลปกรรมอาวุโส

นอกจากเรื่องฉากแล้ว บทการแสดงก็เป็น
องค์ประกอบที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่มีการบริหาร
จัดการอย่างเป็นระบบ เมื่อกรมศิลปากรกำหนดจัด
การแสดงโขนหรือละครประเภทต่าง ๆ ณ โรงละคร
ศิลปากรและโรงละครแห่งชาติแล้ว นายธนิต
อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร ขณะดำรงตำแหน่ง
ผู้อำนวยการกองการสังคีต ได้จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญ
แบ่งองค์ ตอน และฉาก และพิจารณามอบหมายผู้ที่มี
ความรู้ความสามารถในการแต่งบทละครตาม
ที่กำหนดไว้ พบว่าผู้เชี่ยวชาญหรือครูบาอาจารย์

ผู้ใหญ่หลายท่านต้องเป็นผู้จัดทำบทด้วย อาจเป็น
เพราะมีผู้จัดทำบทจำนวนน้อย บทการแสดง
ดังกล่าวได้หยิบยืมมาจากนางมัลลี คงประภัทร์
(ครูหมั่น) เจ้าของคณะไทยศิริ ท่านจึงมีบทละคร
สำหรับแสดงมากมาย ดังตัวอย่างละคร เรื่องมโนห์รา
ที่พันเอก หลวงวรรณสิทธิพิชัย อธิบดีกรมศิลปากร
ในขณะนั้น แต่งบทฉากที่ ๓ ตอนบุษยัญญ นายธนิต
อยู่โพธิ์ แต่งบทฉากที่ ๔ ตอนพระสุธนเดินป่า ซึ่ง
ท่านเป็นเปรียญ ๙ ประโยค จึงได้แทรกภาษาบาลี
ไว้ในคำพูดของพระฤๅษีสัสสปอยู่หลายตอน สำหรับ
ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ศิลปินแห่งชาติ
แต่งบทฉากที่ ๒ และนายมนตรี ตราโมท ศิลปิน
แห่งชาติ แต่งบทฉากที่ ๑ และฉากที่ ๕ ปรากฏหลักฐาน
ตามสุจิบัตร ดังนี้

สุจิบัตรการแสดงละคร เรื่องมโนห์รา ณ โรงละครศิลปากร พ.ศ. ๒๔๙๘

❖❖❖ แผนพัฒนาโรงละครแห่งชาติ ❖❖❖

โรงละครแห่งชาติ ได้ดำเนินกิจกรรมเป็นสถานที่สนับสนุนศิลปวัฒนธรรมของชาติให้แก่กรมศิลปากร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถานศึกษา และบุคคลทั่วไป ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ มาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้รับจัดสรรงบประมาณปรับปรุงซ่อมแซมหลายครั้ง อาทิ

พ.ศ. ๒๕๓๓	งบประมาณ	๓,๐๕๐,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๓๖	งบประมาณ	๑๒,๕๙๓,๔๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๓๗	งบประมาณ	๑๐,๓๖๐,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๓๙	งบประมาณ	๑๕,๖๐๐,๐๐๐ บาท

ต่อมาได้รับอนุมัติให้สร้างโรงละครแห่งชาติ ในส่วนภูมิภาคอีก ๒ แห่ง คือ โรงละครแห่งชาติ ภาคตะวันตก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีพิธีเปิด เมื่อวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๓ และ โรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด นครราชสีมา มีพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

พ.ศ. ๒๕๔๔

โรงละครแห่งชาติได้ปิดปรับปรุงอีกครั้ง เป็นเวลากว่า ๒ ปีเศษ ซึ่งเป็นการปรับปรุงเกี่ยวกับ ระบบแสง เสียง ที่นั่ง ระบบปรับอากาศ แก้อัฒม ผ้าม่าน เป็นต้น ปัจจุบันชั้นล่างบรรจุที่นั่ง ๖๖๓ ที่นั่ง ชั้นบน ๓๓๒ ที่นั่ง ใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๒๕๕ ล้านบาท

พ.ศ. ๒๕๖๕

โรงละครแห่งชาติ ได้รับจัดสรรงบประมาณ เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า โรงละครแห่งชาติมีเอกลักษณ์ทาง สถาปัตยกรรมและโครงสร้างเฉพาะตัว ต่างจาก โรงละครในกลุ่มประเทศใกล้เคียงที่ตกเป็น อาณานิคมของประเทศยุโรป แต่ในขณะเดียวกัน ก็อาจมีข้อเสียเปรียบ เนื่องจากการออกแบบและการจัดสร้างนั้นไม่ได้จำลองแบบและองค์ความรู้ การสร้างโรงละครจากโรงละครชั้นนำของยุโรป ซึ่ง

มีการสั่งสมความรู้มาอย่างยาวนาน อีกทั้งตัวอาคาร ยังตั้งอยู่บนพื้นที่ใกล้แม่น้ำ อาจทำให้เกิดปัญหา การทรุดตัวของฐานราก ที่ส่งผลต่อความแข็งแรง ของอาคาร ประกอบกับองค์ประกอบและโครงสร้าง ของอาคารโรงละครแห่งชาติต้องปรับปรุงให้เป็นไป ตามมาตรฐานและกฎหมายด้านอาคารและความ ปลอดภัยประเภทโรงละครที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน

การพัฒนาปรับปรุงโรงละครแห่งชาติในครั้งนี้ จึงได้เสริมความแข็งแรงของส่วนเวทีการแสดง รวมทั้ง ติดตั้งลิฟต์เวทีสำหรับการแสดง และ

- **ระบบงานวิศวกรรมไฟฟ้า และ อิเล็กทรอนิกส์** มีการวางระบบพื้นฐานการควบคุมแบบ ศูนย์กลางด้วยคอมพิวเตอร์ที่เป็นมาตรฐานสากล ติดตั้งระบบแจ้งเหตุเพลิงไหม้ มีห้องควบคุมระบบ ความปลอดภัย ระบบไฟฟ้าให้สอดคล้องกับมาตรฐาน อาคารใหม่ที่เปลี่ยนไป

- **ระบบวิศวกรรมสุขาภิบาล** มีการ ปรับปรุงทั้งระบบในภาพรวมให้มีระบบบำบัดตาม มาตรฐานกฎหมายปัจจุบัน

- **ระบบแสงเสียง ภาพ ระบบเครื่องกล ประกอบการแสดง** โรงละครแห่งชาติแต่เดิมนั้น ถูกต่อเติมและปรับปรุงให้รองรับการใช้งานหลาย ประเภท ดังนั้น จึงไม่สามารถใช้งานแต่ละระบบ ได้เต็มศักยภาพ ดังนั้นการปรับปรุงโรงละครแห่งชาติ ในด้านระบบเสียง จึงเน้นการแก้ไขค่าสวนศาสตร์ (Acoustic) โดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่

สามารถรองรับการปรับเปลี่ยนค่าสวนศาสตร์สำหรับการแสดงแต่ละประเภทได้ ส่วนอุปกรณ์ระบบผลิตงานด้านภาพและเสียงมีอายุการใช้งานมานาน จำเป็นต้องจัดหาทดแทนในส่วนของระบบเครื่องกลประกอบ การแสดง ลิฟต์เวทีเป็นระบบที่สามารถปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองการใช้งานเวทีโดยเฉพาะที่มีรูปแบบแตกต่างกัน

การปรับเปลี่ยนห้องควบคุมระบบแต่ละห้องให้มีตำแหน่งห้องที่เหมาะสมกับการใช้งาน ดังนั้นจึงต้องดำเนินการปรับโครงสร้างพื้นฐานทางวิศวกรรม และระบบประกอบอาคาร รวมถึงการออกแบบจัดสรรพื้นที่การใช้สอยในปีกต่าง ๆ ของโรงละครไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ มั่นคงแข็งแรง มีศักยภาพถึงพร้อมในทุก ๆ ด้าน และเป็นไปตามมาตรฐานโรงละครระดับนานาชาติ โดยแผนการปรับปรุงโรงละครแห่งชาติ กำหนดเป็นโครงการต่อเนื่อง ๓ ปี เริ่มต้นในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ดังนี้

ปีที่ ๑

งานรื้อถอนโรงละครใหญ่ และงานโยธา

ปีที่ ๒

งานรื้อถอนโรงละครเล็กและปีกโรงละคร งาน

ระบบวิศวกรรมไฟฟ้า งานระบบวิศวกรรมเครื่องกล งานระบบสุขาภิบาล และดับเพลิง งานระบบวิศวกรรมเครื่องกลประกอบการแสดง

ปีที่ ๓

ติดตั้งระบบศูนย์ข้อมูลฯ หอจดงาน สถาปัตยกรรม งานครุภัณฑ์หมวดสถาปัตยกรรม และวิศวกรรมไฟฟ้า งานตกแต่งภายใน

โรงละครแห่งชาติ เป็นอาคารภายใต้การกำกับดูแลของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งมุ่งเน้นการอนุรักษ์พัฒนาอย่างเหมาะสม โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ และคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก ด้วยจิตบริการเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของการสร้างโรงละครแห่งชาติให้เป็นที่แสดงออกซึ่งศิลปะการแสดงของชาติไทย นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อการศึกษา และสาธารณกุศลตามความเหมาะสม นับเป็นโอกาสอันดีที่สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ได้รับจัดสรรงบประมาณปรับปรุงโรงละครแห่งชาติอีกครั้งให้เป็นโรงละครที่งดงามสมเกียรติภูมิของประเทศชาติตลอดไป

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. ปาวเรนทรธรรมิกราชบพิตร พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: เสงศักดิ์ มั่นคง, ๒๕๖๕.

_____. โรงละครแห่งชาติภาคตะวันตก จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗), ๒๕๔๓.

_____. โรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗), ๒๕๔๓.

_____. อธิบัตินแรกของกรมศิลปากร พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๓๕. อัมไพวรรณ เดชะชาติ. “๕๐ ปีโรงละครแห่งชาติ : สถานที่จรรโลงศิลปะจากอดีตถึงปัจจุบัน.” ศิลปากร ๕๘, ๖ (๒๕๕๘): ๔-๑๕.